

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De obligatio[n]e ad mutuu[m]. Ser. CXV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

dicabit donatio nulla esse. q̄ vsurario nihil est
 dātū. z p̄ h̄ns recinet alienū iusto dño. Qui
 decimū scētū assumit dicētes. Maior p̄m̄ est
 hoīcidū q̄ ad vsurā mutū dare: s; in aliq̄ ca
 su occidere nō solū licet / sed z meritorū est. sic
 p; i iusto iudice q̄ maleficiū iuste dānar ad mor
 rez. q̄ z s̄st dare ad vsurā in aliq̄ casu licitū erit
 Ad h̄ r̄nder Alex. de Ales. q̄ quis occidere sic
 p̄m̄ in se: nō tū est p̄m̄ s̄m̄ se: q; q̄n; h; da
 re aut ad vsurā est p̄m̄ in se z s̄m̄ se: q; nunq̄
 aliq̄ casu licet. vt p; ex dicet. q̄ nō est s̄le. Sic q̄
 h̄ētis. xv. obiectōes siue excusatiōes vsurario
 rū q̄b; conant se defendere: z carū solones. Et
 q; vsura p̄re soluz cōm̄terit in his reb; in q̄b;
 mutū inuenire p̄. Rogemus q̄ deū vt nos
 custodiat zc.

De obligatiōe ad mutū. Ser. CXV.

Radix oīm maloz

est cupiditas. j. ad Tim. vj. Thema
 aliud. Mutū dare nihil inde span
 res. Au. vj. In p̄cedē. ser. audist; defensionēs
 vsurarioz z eaz solones. Nūc breuit̄ p̄ inel
 lectū dicit; z dicēdoz cogitauit dicere sp̄l̄t de
 h̄bis saluatoris Luc. vj. Mutū dare / nihil
 inde spanes. q̄d sic mutū / et cui obligamur
 ad mutū / z q̄ inētiōe p̄rio mutuarē debem;
 Pro gra Aue Na. Radix oīm maloz est cu
 piditas. vbi sup. vel sic h̄b̄ thema. Mutū dare
 nihil ind spanes. In h̄ v̄bo [mutū dare]
 zc. saluator erit tāgit. Primo recitā mutuarēz
 in h̄ q; de [mutū] Secō ad mutū obliga
 tiōne: cū de [dare] Tertio purā inētiōne: cū
 de [nihil inde spanes] Circa p̄mū q̄rit;
 q̄d sic mutū: vñ dicat; Ad h̄ dōm̄ est: q; mu
 tuū d; q̄s meū tuū. q; illd qd a me tibi mutuo
 dat; ex meo sic tuū. Est tū aduerredū q; repi
 tur mutuo as. are. vñ actiū: z mutuo aris.
 h̄bū deponētales: differūt tū. q; mutuo as. dan
 ris est mutū. Un mutuarē q; mutuo as. dan
 ris tibi denarios. i. mutuo do tibi: sed mu
 tuoz aris recipiētis est: q; mutuo recipe. vt mu
 tuoz denarios are. i. mutuo denarios recipio a
 te. Hic p̄p̄a ait. Mutuabit p̄tōz z nō soluet.
 Et Exo. xj. z. xij. p̄cepit dñs filijs isrl̄ vt mutua
 rent vasa ab amic; et spoliaret̄ egyptū. Quili
 ber q̄ caueat abuci bis h̄bis. Itē mutuo / cōmo
 do / z accōmodo differūt. q; cōmodam; vel ac
 cōmodo illas res q̄ in eodē eē dñe reddi: vicz
 q̄ nō transeūt in possessionē recipiēt; vt equū /
 tunicā / libz: z sic de alijs. sed illas res mutua
 mus q̄ trāsēūt in dñū recipiētis. vt denarios:
 frumentū: vinū zc. Un cōmodo vel accōmodo
 tibi equū. i. nō ad p̄p̄ietatē: s; ad cōmodū z vt
 litatē: z ad s̄lēm vsuz quē ego habeo tibi do. i.
 ad eq̄tandū. nō vt sit tu;: s; mutuo denarios. i.
 mutuo do. q; cū sint mei / dādo s̄iūt tu. De dif
 ferētia aut̄ istoz dan; istū vsus. Mutuo vult
 danē: sed mutuo accipiētē. Et iterū. Mutuo
 tradētis: sed mutuo accipientis. Hec est snia

Jo. tanueñ. in Carbol. Ex dicitis q̄ p̄z i p̄ce
 dētib; s̄m̄onib; z nūc: q; s̄m̄ oca doc. vsura nō
 p̄t cōm̄terī nisi i mutuo vero v̄l̄ inceptuuo.
 Illius rōne dē Alexan. de ales: z Alex. lōbar.
 q; cū vsura sit viciū z p̄m̄: necesse ē q; sit i ali
 q̄ p̄ce vicioso: q̄le viciū est accipe v̄l̄ra fortez
 rōne mutui. Tale cū viciū nō p̄t eē i p̄ce em
 p̄tiōis z v̄ditiōis. nec i p̄ce locatiōis: nec i cō
 tractu cōmodati. Primo vsura nō p̄t cadere
 in p̄ce em̄p̄tiōis z v̄ditiōis: q; in tali p̄ce nō
 accipit aliqd̄ v̄l̄ra fortez. s; q̄qd̄ accipit cōpura
 tur. p̄ forte: siue sint fructus siue cetera. Un s̄i
 q; em̄t agz. p. c. floren. z i fine anni fruct; in
 de p̄cepti valeat. x. floren. tal̄ exerescētia est de
 forte. Eodē mō s̄iq; em̄t merces q̄ i vno loco
 abūdāt p̄ minori p̄cio. z aliqd̄ lucrat dū v̄dit
 eas in aliq̄ loco vbi deficiūt: lucz est de forte: z
 iō licitū est. Ex his p̄z q; i p̄ce em̄p̄tiōis z ven
 ditiōis lucz nō accedit siue sup̄addit̄ fortez: sed
 est de forte. Secō nō cadit vsura i p̄ce locati
 ois. z h̄ p̄pter eādē rōne. q; illd qd̄ dat; p̄ re lo
 cata est merces nō vsura. Tertio nō p̄t eē vsu
 ra in cōmodato. q; si p̄ re cōmodata aliqd̄ dat;
 cōmodatū tūc in locatū trāsīt. z tūc vere d; lo
 catū nō cōmodatū. Ex q̄b; p̄cludit; q; vsura est
 viciū alitū; p̄ce: z nō em̄p̄tiōis: nec locatiō
 nis: nec cōmodati. q; necesse ē q; sit mutū. Hāc
 rōne seq̄t̄ qd̄ glo. xij. q. iij. i. c. qd̄ ar. q; d; q; se
 duo p̄ce q; d; nā sui s̄it p̄m̄. i. mutū z cōmo
 datū: Mutū ar̄ si nō est p̄m̄ iā nō est mu
 tuū s; vsura. Cōmodatū v̄o si nō est p̄m̄ nō
 est vsura. sed tūc desinit esse cōmodatū z trāsīt
 in locatū. Illud v̄o qd̄ accipit; p̄ cōmodato: aut
 accipit pro re illa: aut p̄ vsu illi; rei. Itē si p̄ re
 ip̄a aliqd̄ accipit; aut est pecunia aut alia res. si
 pecunia iā nō est cōmodatū: s; em̄p̄tio z vendi
 tio dici debet. si aut̄ est alia res: tunc p̄m̄uratio
 noiat. si aut̄ accipit pro vsu rei: aut est pecunia
 z tūc est locatio. si aut̄ erit alia res: tūc est p̄ra
 crus innoiat; / do vel des. Sz d. q; q; re po
 rius in locatiōe q; in mutuo p̄t hō accipe v̄l̄
 tra forte: s; h̄ dubiū solutū videt; ex dicit; in p̄
 cedētē ser. tū ad huc dici p̄ q; mutū a locatiōe
 differt triplici respectu: vicz rōne charitatis: ra
 tiōne p̄p̄ietatis: z rōne v̄l̄itatis. Primo qd̄m̄
 differt locatū a mutuo rōne charitatis. Nam s̄m̄
 Alexan. lōbar. in mutuo est p̄ce gratie seu
 charitatis. in locato est contractus iusticie z eq̄
 tatis. Mutū q̄ de sui natura debet esse p̄m̄
 tū: als v̄dit charitas z gra q̄ in mutuo cōicant
 q; venditio nihil aliud ē nisi abusus charitatis: et
 s̄re corruptela: in locato aut̄ nō sic. Un si res
 mutuarē vere locant; ad vsū aliquē. tūc v̄l̄
 tra rem mutuaraz licite amplius erigi potest.
 Exēplū: si floreni aurei ex sua ispectione v̄l̄ por
 tatione valerent p̄tra aliq; morbos: vt facit
 aliq; gēme. aut si absq; sui p̄sumptione aliq;
 bus obsequijs v̄l̄iles essent: sicut sunt aurei et
 argentei scyphi: tunc vicz possent licite locari:
 z cum ip̄s locatiōis p̄cium recipi proban
 tur. bec. iij. quest. ij. ca. si fenrauer; ibi i glo.

B vsura cō
 m̄itit in
 mutuo
 vero aut
 inceptu
 tuo

L mutuo
 d̄t a lo
 catōe p̄p̄
 tria.

Nota
 S
 A
 B
 C
 D
 E
 F
 G
 H
 I
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

De obligatiōe ad mutuū.

Secundo differt mutuum a locato ratione
pccatis. Un̄ fm̄ Jo. an. extra de vsuris. c. si.
in locato remanet pccata rei locatæ apud lo-
catorē. ff. loca. l. nō em̄. Jo si ad eū z nō ad aliū
rei pccat pccat. nō licet eadē iustū est: cū null⁹ co-
gatur de pccato beneficiū facere. r. q. ij. ca. pccate. i. fi-
ne. In mutuo hō mutuatō nō retinet dñū mu-
tuare rei. s. sicut ex pcedētibz pccat trāst in cū cui
mutuū datur. pccata mi me iustū est qd res fru-
ctificet: r. cui⁹ nō ē. i. mutuatō: z nō fructū s. dā
nū faciat et. ppter piculū dico et⁹ in cū dñū
trāstara est. vñ apta iniusticia est qd tibi vendā
rem tuā p tpe qd iā apte est tua: qd apissime in
mutuo ptingit. Iusticia igit expōit qd vsus
rei tibi a me mutuate z ois utilitas ex eo pue-
niēs p toto tpe qd tibi a me mutuate: sic oino
eua in mea. Lūillo pcor. Sco. **T**ertio differe
mutuū a locato rōne utilitatis. qz de locato hō
suscipit fructū. Un̄ L. h. di. lxxv. i. c. h. i. c. s.
de Habit. agz arādo accipit ex eo fructū. hō
domū vsuz mātionis capie ex ea. Et ideo qd lo-
cat domū vel agrū/ vsuz suū dare videt. z qd
dāmodo videt mutuate cū lucro lucrū: ex p-
cunia reposita nulluz vsuz capis. Nec ille.
Sed dice. qd. Nōne hō ampli⁹ lucrat z ma-
iore fructū suscipit ex dñarijs qz cū agro vl do-
mo? Dicendū est qd de denarijs hō suscipit vsū
sed de domo vel agro suscipit fructū. Nā si ex
vsu denarij hō suscipit fructū: nō puenit p-
cipalit ex denarijs: sed ex ingenio venientū eis.
Et ecōverso de domo vel agro. nā licet si uer⁹
p ingenū hoīs capiant ex eis: pncipalit tamē
fruct⁹ atqz utilitas ex illis cū ingenio hoīs ori-
ginē hñt. Præerea dāntū z piculū mutuū
lūi reꝝ nō ad mutuū dantē sed ad mutuū re-
cipientē: ecōtra in qd buscuqz locabilibz eue-
nire probat. Nā om̄e dāntū atqz periculuz ex
quecunqz deterioratio rei locare imminet: si ex
culpa eius qui locatiōe accepit nō supuenit/
ad locantē deuolut⁹. qz locatus equus vel do-
mus veterascentē z cōsumunt z p vsuz deterior-
ant. moꝝ equ⁹: ruit vel cōburit dom⁹: qd oia
pennēt ad locantē dāntū vel detrimētū: nisi ille
cui locant cēt in culpa. Contrariū vero i mutuo
ex sui natura ptingit: qz oia pccata pccant ad
mutuū receprozē: nec imminet aliqd piculū de
pecunia illa mutuū dantē: sicut recipiēt. Qua
propz cui imminet piculū rei iuste fruct⁹ ei cō-
rigit: z nō ecōverso. xiiij. q. iij. Si fenerauerit. cū
ibi notatis. In iustū em̄ est qd ad eū spectet cō-
modum ad quem nō spectat periculum. Hui⁹
sententia est Jo. an. Hostien. Hof. z do-
cto. oēs hęc cōmunit tenēt. Præerea fm̄ Alex.
de ales mutuū pccat nō deteriorat p vsuz ve-
pecunia: sed locatū/ sicut dom⁹ vl equus. Ad
h facit qd habet. lxxv. iij. dist. in ca. E. i. c. s. Il-
le iuste adqrit fructū al cui⁹ rei cui imminet pi-
culū eiusdē. sed ille qd mutuū accipit habz in se
pccatū z nō mutuatō. qd mutuū recipit pccat
pecunia lucrat⁹: nō ille qd sibi mutuat. qz si

ille pderet pecuniā qd licet sitqz adhuc obligat ad
restitutionē. **L**uca scdm̄ qm̄ qm̄ hō obligat
pccat suo mutuū dare gratis: ex qd dñs nos obli-
gat ad mutuū dāre: dare. qd ē vbi pccatō. **Q**uā mutuo
Pro intellectu illius pccatō est aduertendū qd
Mar. v. pccat dñs dīcēs. volēti are mutuari
ne auerraris. Un̄ nālis lex obligat z pccat dili-
gere. pccatū sic seipm̄. sed hoc nō tantū p affe-
ctu: sed etiā p loco z tpe. cū ope z effectu. Hęc
autē legē dñs Luce. vi. statim post vba thema-
tis: mutuū dare z c. exp̄ssit dīcēs: Pccat vult
vt faciāt vobis hoīs z vos facite illis. Nō em̄
pccat dīcē ad pccatū vtr⁹ affeꝝ nisi p loco z tpe
subsequat effectu. Hinc. i. Joā. iij. scriptū est
p aplm̄. Filioi nō diligam⁹ vbo neqz lingua. s.
tm̄: sed ope z veritate. i. veraci opatiōe atqz effe-
ctu. Et itez. vij. q. i. in ca. Dis. scriptū est. Qui
negat misericordiam faciendā indigentibz z necessi-
tate patientibz/ ipm̄ ebim̄ negat qd est misericōdia.
Sed di. qd. Audio nūc qd obligat facere mi-
sericordiam pccatō: aliqñ gratis sibi mutuate:
an tñ semp mutuū pccatō obligat mutuate: vl
qñ z qñ nō? Ad h dīcendū est qd ex qd pccatū ebim̄
de mutuo dādo ē affirmatiū/ tūc obligat sp-
sed nō ad semp. i. nō ad oē tps s. p loco z tpe
occurrente. **P**ro cui⁹ intellectu est notandū
qz in debito mutuū dī duo sūt pncipalit pccatōes/
rāda. Primo facultas substantiā hñtis. i. mu-
tuantis. Secōdo indigentiam mutuū postulatōris.
Primo inqz pccatōes facultas substantiā hñtis
bētis. Et circa h pccatōes respice tria genera bo-
minū. Primo sūt qdā qd habēt facultatū penu-
riā. Secōdo sūt aliqñ qd habēt facultatū sufficien-
tiam. Tertio repiunt aliqñ qd habēt facultatū abū-
dantiā. **S**ecōdo pncipalit pccatōes pccatōes ē indig-
gentia mutuū postulatōris. Et circa hoc etiā tria
genera boīm repiunt. Primo sūt qdā qd habēt
necessitatē vltimā z extremā. Secōdo sūt aliqñ
habēt necessitatē arētā. Tertio sūt qd habēt ne-
cessitatē cōmūne. sed nō arētā neqz extremā.
Ad cognoscendū qm̄ hō ex pccato obliget p-
rimo mutuarē oia pccatō genera boīm diligen-
ter sūt noranda. Primo sūt qdā vt dixi qd
habent facultatū penuriā seu indigentiam: non
tamē extremā. Et tales si ipi vel sui nō sūt i ex-
trema necessitate tenent dare mutuū. solū p-
mis. i. his qd sūt in necessitate extrema clara z
manifesta. maxime si nō est aliqd possit z velie
succurrere. **E**u⁹ ratio est: qz cū ipi penurias
patiunt: nō tñ deficiunt neqz moriunt. **N**i vtr⁹
ro qui sūt in necessitate extrema manifesta et
arētā iā moriunt nisi eis stari subueniat. **S**ed
qz i extrema necessitate oia sūt cōtia/ illis tanqz
de suo subueniri debet. xlvij. di. sicut bi. **N**oe
idē pccat. xij. q. i. c. dilectissim⁹. **S**ed dice. qd
qd si bi qd habēt facultatū penuriā nō habēt ali-
qd corpale qd pueniat subueniri illor⁹ qd sūt
in extrema necessitate: pura pecuniā vel cibuz
z c. nunquid a subueniōne mutuū liberari sūt?
Dicendū qd nō. qz ad huc aliqd eis mutuū cō-

E
An mutuo
dandum est.

S
in debito
mutui se
duo cōsi-
deranda

Nota

S
hñtes
cultar
suffici-
tiam

care tenent. nam vltra dactū seu mutuatū a manu habent aliquid aliud mutuatū. qđ triply mutūū h̄ ipsope noiari p̄. Prīmū ē mutūū op̄is. Scđm ē mutūū or̄. Tertiū ē mutūū cordis. qđ qđlibz hō p̄ loco r̄ tpe cōicare tenent: si nō p̄t ill' de mutuo denarioz v' frumēti autē cibi aliē subuēire. Prīm qđē mutūū cōicā/ dū ē op̄is. i. obsequij. qđ ē inimico i extrēa necesitate degēti obsequij mutūū p̄stare dēm. p̄z ex illo L. p̄. xxij. vbi ē p̄ceptū. Si vider' asinū odiet' te iacere sub onere: nō perāsisib' / s̄ suble uabis cū eo. Quis ē ille asin' odiet' te: nisi cor pus inimici tui: qđ tūc qđē sub onere iacet qñ i extrēa necitate maer. qđ vtiqz p̄cipiēte dño ita isenstibil' n̄ perāstire dēm. qñ iup' posse mutūū tal' subuēitiōis charitativē cōicem. ¶ Scđz ē mutūū or̄: qđ ē dulce vbi: solacio vbi. suauitas or̄: qđ qđē p̄ loco r̄ tpe i tali corpis extrēa re. vbi ē vtilē ē qđ ē imineat extrēmū piculū aīe/ oīno tē mutūū or̄ cōicare tenent. sic sepe solet p̄rigere hī qđ ex diuio r̄ hūano iudicio dycūf admoret v' p̄pinqsē morti. Audi ad b' cōciliatū xvij. c. dicēte. Nōne ar̄ Jozē r̄ i' gerabit roa: sic r̄ vbi meli' qđ dactū. ¶ Tertiū ē mutūū cordis. Nā r̄ ei qđ i extrēis ē nec ope nec ore mutūū p̄stare vales: adduc aliqd tibi ē qđ ei mutuo cōicare tenent. hēs cor: habes affectū. hēs v' salte hīc tenent' aīe p̄ti/ cordis cōpassionē: tenentū dinē mēt': ei mutūū p̄be cordis. da ei cor p̄ cōpassionē. cui fecerā reipm: r̄ colēs aplci vbi. j. ad Tim. iij. Pietas ad oīa vales. p̄missiōes hīs vire qđ nūc ē r̄ future. Et itez dñs Mar. v. ait. Beati misericordes qm̄ ipi misericōdiaz p̄sequē. Et itez r̄ū sc̄ptū ē Esa. lvij. Lū effuder' e' surterē aīaz tuā / s̄z p̄ cordis cōpassiōes. ecce mutūū cordis / r̄ aīam afflicta repleuer'. / s̄z cōpassiua pietas rel' tūc oziet' i tenebz'. / s̄z p̄cōz tuoz / lux tua / i. grā tua ad verā p̄uersionē illuminās mētē. Pro qđo oībz Mar. v. ait glo. Si d' cest factas da affectū/ obsequz v' vbi. Hec d' p̄mis qđ hīc factatū penuria. ¶ Scđo dixi qđ s̄ qđā qđ hīc factatū sufficiētā. Et hī alijs duobz gñibz hominū ex p̄cepto mutūū iup' posse p̄stare tenent' vīez his qđ habēt necessitatē extrēmā: r̄ his qđ habēt necessitatē arcaā r̄ si nō extrēmā. Et hī sic itelligēdū ē. qđ si p̄dicē hīs factatū sufficiētā h̄z aliqd qđ nō sic necariū sustētatiōi nāe sue. nec etiā illoz qbz puidere tenent: sic sūt filij/ vxoz/ familia/ sc̄pti/ ancille/ r̄ ceteri cōsimiles. r̄ tāta sit notabilis ex parte predictoz duozū generū hoīm. s̄z eoz qui habent necessitatē arcaam et necitatē extrēmā: qđ emineat p̄bilita s̄qz extrēme necessitatē: nec i p̄mptū appēat qđ subuēiat r̄ mutūū p̄stet. tūc h̄mōi hīs facultatū sufficiētā/ ex necessitate p̄cepti tali indigēti subuēnīe r̄ mutūū p̄stare tenent. nec expectāda ē extrēmitas vltia: qđ forte nō possz iuuari natura tā fame v' siti v' frigore/ seu q̄cūqz alio cruciatu r̄ supra. ¶ Tercio dixi qđ s̄ qđā qđ hīc facultatū abundantiā. r̄ hī tenent' ex p̄cepto mutūū

dare oībz p̄dicē tribz generibz hoīz: vīez illis qđ hīc es fa habēt necitatē extrēmā r̄ arcaā r̄ cōem. Et hī sic cultatuz h̄z itelligi. s. qđ h̄mōi sic in facultatibz abundā/ abundā/ res qđqđ supflūū hīc sustētatiōi nature sue r̄ ciam illoz qbz puidere tenent: sic supius dictū est. r̄ qđqđ hīc supflūū decētie sui stat': tenēt de illo p̄stare mutūū cūlibz p̄dicēoz. necitatē patiēti: siue necitas sit extrēa siue arca siue cōis appel let. Si vō t'es hī nō faciūt: nec p̄ponūt bōa sua meli' dispēlare vel eq̄ bene/ moraliter peccāt. r̄ sic itelligit illd. j. Joā. iij. Qui habuerit substantiā hui' mūdi et viderit frēm suū necessitatem hīez: clausit viscera sua ab eo: quō charitas dei manet in eo: Et itez. xlvij. dist. in c. Si cur bi. de Amb. Nō minoris est crimis habētē tollere: qđ cū possis et abundans sis indigētibz denegare. Si autē mltitudo indigētiū occurrat/ qbz oībz subuēniri nō possit: tenēt hō ceteris paribz subuēnīe gūus indigēti. nec tñ p̄s derare opz oēs euētus qđ p̄nt accidere in futurū qđ b' esset in crastinū. puidere. qđ prohibet dñs Mar. vj. di. Nolite solliciti esse in crastinū. ad qđ p̄ceptū in hoc casu secl'aris q̄libet obligat. Hoc autē supflūū atqz necessariū iudicari debz fm̄ ea qđ p̄bilitat et vt in p̄libz occurrere solēt. Est tñ vīez qđ mutūū p̄t p̄siderare in perētē mutūū/ si forte ex b' essz p̄clūtor ad expēsas nō necarias: vīez vinū r̄c. vt vno die pl' p̄sumeret qđ labore duoz aut trīū dieū possit lucrari. in talibz maxie cū nō sūt p̄pinqz extrēme necitari: p̄t mutūū se mag' rigorosum exhibere. r̄ sic de alijs. ¶ Scđz obijciūt qđā dicētes. Nec suba r̄ be diuicie mee sūt: ego ipe sudoribz r̄ sollicitudinibz meis illas tibi coadunauī. ego tibi acquiui. r̄ q̄re qđ meū est/ alijs debeo mutuo erogare. Si mlti diuicij egēt: adq̄rat sic damnū eoz laboribz mlt' sic ego feci. Talibz est respō dendū: qđ supflūū sustētatiōi eoz: r̄ si illoz sit p̄pū q̄rū ad sue nāe sustētatiōez seu auētē mī/ nistrādū: tñ q̄rū ad vsuz illoz est in qbz sūt s̄qz p̄bilita extrēme necitatis nisi subuēnt' eis/ des. Si tñ mō dico de supfluitate decētie sui status respectu indigētiū cetera p̄dicēta necitatē extrēmā. An d' illos qđ de supfluo p̄dicē mōis nō sūt indigētibz subuēnīe: ac sua dicēte cē qđ hīc. Amb. xlvij. di. Sic bi. de in p̄sona eoz. Quid iniustū est si eū aliena nō inuadā: p̄pūa diligenrius suo. Et exclamādo subdit. O ipudēs die tu: qđ p̄pūa dieis: qđ qbz recōditis in hīc mū/ dū detulisti: qñ in hāc ingressus es lucē: qñ de vētre m̄ris existi: qbz q̄so facultatibz/ qbzqz sub fidijs stipat' ingressus es: Et post pauca. Pro p̄pū nemo dicar qđ cōe est. Et addit. Esuriētū panis est quē tu detines. nudoz indumētū est qđ tu recludis. miseroz redēprio est et absolutio pecunia quā tu in r̄ra defodis. tantoz te ḡ scias inuadere bona q̄stis possis p̄stare qđ v' l'is. s. solūmō p̄reipō. Et h̄z crāsgressozes huius p̄cepti nō s̄ lege punit' hūana: punit' tñ nī/ bilomin' lege diuina. Nā fm̄ sniaz Augu. in li.

Quā mutūū dāndū est.

in debito mutūū sē duo cōis/ deranda

hīc es fa cultatuz sufficiētiam

Nō bene

R 2

De obligatiōe ad mutuū.

de li. ar. mltā relinquit iuste ipunita lege bñā
nar: qñ iuste iudicat lege diuina. Ex pmissis q̄
p3 qñ z in q̄ casu sit pceptū mutuū dare: z in q̄
no: cū dñs dr. **M**utuū dare. **C**irca tñū pñ/
cipale: vtz circa purā intētiōem q̄ rāgñt cū sub
dit [nihil in spantes] qd̄ exponit Scof. in
tñū. dist. xv. q. ij. di. Sic em̄ dñs [nil inde spe.]
s. qd̄ coiter possit pecunia extimari. qz intētiō
in mutuo dādo debz solū ex charitate moueri.
Pōr tñ distingui fm̄ glo. ex de vsu. in ca. cōsu/
luit. qz triplex intētiō pōr esse in mutuo dādo.
Pria vtz charitatis. **S**cda repiditatis. **T**ertia
cupiditatis. In pma charitas est cā mutui. In
scda mutuū est cā spet. In tertia spes est cā mu/
tuo: fm̄ Bal. de perusio. **P**rio de mutuo da
to ex charitate ddm̄ est: qz intētiō charitatis nil
aliud est nisi qz charitas est cā mutui. h̄ qd̄ est
qñ in mutuo dādo hō solū ex charitate mouet
nec ex eo h̄tē intēdit aliquā t̄pale utilitatē: s; ex
mera grā z absq; aliq̄ ipunitate vsure mutuat
indigēt. Et circa h̄ pñt qñ pla. **P**rio an p mu/
tuo tali intētiōe tradito z dein reaccepto lice/
at accipe postmodū aliqd̄ donū: Ad qd̄ ddm̄ ē
qz si pbabilr̄ psumit illd̄ dari gr̄ z ex amicitia
p̄t bñf. cū p̄erite mutuatōis p̄tra: tunc licite
recipi pōr. si vō psumit qz solū sit qñ in p̄cium
mutuatōis: tūc recipi nō dz. imo sic receptū de
bet restitui ipi dāti. Si sūt q̄ ipm̄ mutuū reci
pit exp̄sse diceret: qz nō dat illd̄ rōne mutui fa/
cti vel fr̄di siue spari. tūc sāt p̄sumi possz qz il
lud gr̄is donat: nisi obstēt aliq̄ de circūstātijs
z resp̄ctib; q̄ racti sūt in p̄cedēti. sermo. **S**H. J.
Scdo pōr qñ an p̄ deposito pecunie absq;
intētiōe lucri inde habēdi exposito ac demū re
accepto: liceat postmodū ab eo apd̄ quem fuit
depositū accipe. p̄ hac depositiōe aliqd̄ donū si
ue aliquā pecuniā: Ad h̄ ddm̄ ē: qz cū receptoz
z custoditoz depositi fuit in h̄ ipi depositario
pot̄ qz cōuerso: nō videt qz rōne depositi in/
q̄rū depositi sibi intēdat dare aliqd̄ donū. **U**n
dz qz h̄ faciat: qz illo deposito vt mutuo vsus ē
Si tñ p̄currēt in tali dono p̄ditiōes q̄ in p̄e
senti qōne possit s̄: z vltra h̄ depositi custodi/
toz diceret exp̄sse qz nō dat illd̄ rōne mutui: y el
depositi facti vel fr̄di siue spari: nec est vsus il
lo vt mutuo: nec sic vt talib; depositi p̄sueuit
Tūc p̄sumēdū est si est multū fidedignū: vt hō
verax: z recez qz dat gr̄is subsequēs donū: cōis̄
tñ res suspecta est: z h̄ spēm mali. **T**ertio
dubiu p̄pono qz debitor vsurarij socio suo pecu
niā mutuaui: eo vtz pacto / qz ip̄e restitueret
vsurario forte z vsuras incurretas. qñ tunc si
ralis mutuas vsurarij dici possit? **J**oā. cal. in
sua repe. ca. fi. ex de vsu. in h̄ em̄ distinguit di.
qz aut tñ scdo mutuas socio suo sub dicto pa
cto: oino intēdebat satisfacere vsurario credito
ri suo de pecunia illa sic scdo socio suo mutua/
ta: aut non. In pmo casu nec vsurarij est: nec ē
peccat: qz h̄ nō sit stipulatio vt vsuraz: sed vt
vict dānū. nec sibi aliqd̄ crescit. nō em̄ tenebat

R

Intētiō
triplex in
mutuo

z
Depositū
quō fuit

M

cū suo dāno socio suo subuenire. talis em̄ solū
damnū curat qd̄ posat licite curare: nec in eo
pecunia germinare pbat. Et sic in eo deficiunt
rōnes phibitiōis vsure. Itē sāt incōueniēs vsu
deret: qz postqz vsurarij q̄ recipit vsuras inde
currēs ad restitutiōes tenet. qz iste etiā tenet qz
id fac solū vt socio suo p̄ficez sine q̄cunq; velli
tate vt dictū est. In scdo autē casu qñ tūc nō in/
rēdebat hoc scdo mutuas satisfacere dicto suo
vsurario creditoz p̄m̄ mutuari: cū tūc cesset
rōnes iā dicit: tñs peccabit. etsi a socio vsuras
recipit: tenet restituiere cas fm̄ **J**oā. p̄dicū. Et
hec distinctio mihi placet cum eq̄tate sit plena.
Quarto qñ pōr an liceat mutuū dare ad ca
prandū amorē z beniuolentiā alicui? Et ddm̄ ē
qz sic: vbi spes p̄ncipalit̄ p̄tendat vlcarius.
nā si vltra p̄ncipalit̄ mutuas intēdat lucz: vsu
ra esset. Verbi grā. mutuo imparatoz vel pape/
vel aliter: vt captiua beniuolentiā p̄dictoz: pos/
sim vsq; aliqd̄ bñficiū / officii / p̄fecturā: vlt ca
strū: z s̄ta. tūc vtz vsura foret fm̄ **J**oan. cal.
vbi s̄. De his tñ pla dicent in seq̄ntib; sermo.
Scdo in mutuo dāto pōr esse intētiōe repidi
tatis: in q̄ mutuū est cā spet: qd̄ p̄tingit: cū
mutuas lz p̄ncipalit̄ moueat ex charitate: secū/
dario tñ mouet p̄t aliquā t̄pales utilitatē: ita
tñ qz etiā illa cessaret: nihilominus mutuas
vellet bec. talis intētiō nō tollit: sed minuit me
ritū: plus vel min⁹: fm̄ maiorē vel minorē res
sp̄ctū ad cōmodū t̄pale. **H**ui⁹ snie s̄ **J**nnocē.
Ber. Alan. sup. c. 2. s̄suluit. ex de vsu. **R**ecipio
tñ h̄ t̄pales p̄t mutuū dari mag⁹ est apta cor
rūpere h̄ac intētiōes repiditatis: qz illa q̄ est cha/
ritatis. Et rō ex se p̄t: qz forte obstaculū h̄z. Et
his q̄ p̄t qz sp̄are aliqd̄ scdario nō est maioralez
z forte qñq; nec etiā ventale fm̄ **J**oā. arg. ad **B**
l̄j. dist. qd̄ p̄derit. Et l̄j. dist. Si officia. **S**iz
mlr̄ nec etiā ex tali scdaria spe aliqd̄ recipere: ali
ter videt esse p̄ctū: qz fm̄ qz in intētiōe
mutuū dari. arg. s̄. q. ij. q̄pio. Et nihilominus
aduertēdū est: qz si ille q̄ mutuū dedit cū intē
tiōe charitatis: obfuarē dz in sibi gr̄is obligatiō
illas circūstātijs. de q̄b; sup̄ de pura intētiōe.
qz mag⁹ ille q̄ mutuū dedit cū repiditate: tūc
ip̄e p̄m̄qoz sic cupiditatis corruptioni qz ille: si
cur dicit est. **T**ertio in mutuo p̄t ēē intē/
tiō cupiditatis. s̄. cū sola spe lucri: vlt p̄ncipalit̄ p̄
pter aliqd̄ lucrū qz mutuat / licz nō influentiar
pactū. Et tūc p̄ncipalit̄ spes est cā mutui. **T**as
lis inq; in iudicio aiaz: vere vsurarij est cēfenz
dus. sic exp̄sse est casus ex de vsu. in c. 2. s̄suluit.
qd̄ caplm̄ fundat sup̄ vbo saluatoris **M**utuū
dā. ni. in. spantes. Et ibi. subdit. Si mutuū da
tis eis a q̄b; spatis: q̄ est vob grā: Et bec vsura
p̄culosior est qz illa q̄ fit cū pactiōe exp̄ssa. qz
in foro cōi h̄ mime rep̄ci pōr. **P**ōr ē de h̄ rāto
dari. Nam sic dātū qd̄ ponit ex intētiōe lucrū
donādi: cōipō amittit grām gr̄itū: z forte rā/
tionē mutui vsurarij. z sic sola intētiō z voluntas
tas faciēdi vsuras facit p̄ctū vsure in corde. sic

11

11

D

P
Intētiō
cupidita
tis

De Usura

Duplex mōre. q̄ duplex p̄ eē satisfactio erga p̄dictorū
satisfac
cio
dñorū colonorū p̄p̄ mutū exhibitiū a colonis.
P̄ia sic ex iusticia. Sc̄da v̄o ex neq̄cia. P̄ia q̄
dē ex iusticia. Nā lz sic mutuātibz dñis exhibey
ant opas sua colonis. ille tamē n̄ se eis ad lucy.
cū eas iusto p̄cio emāt dñi. sic ponit i p̄dicto ca
su. p̄p̄ ea nō ē vsura. Illd̄ declarari p̄ exēplo. rō
ne. z auctoritate. P̄io exēplo. ponat q̄ dñs eō
ducat colonū ad cerēū tps. p̄ p̄cio iusto: z p̄ciū
tradat a n̄q̄ colonū sc̄ptat opari: dicatq̄ colonū
dñi se minie oparūz. nisi dñs mutuet ei certā
sumā pecūiaz. Et sic dñs mutuet ei vt opes. ali
as ei n̄ mutuet nisi colonū ei opas p̄ q̄bz p̄i
solurū fuerat ip̄ederz. In h̄ tñ dñs minie cōmit
tit vsurā. cū d̄ mutuo nō recipiat lucy: eo q̄ nō
accipiat nisi suū. imo illd̄ qd̄ etiā nō influētiē
mutuo si debitiū erat. Un̄ sic mutuo dñs nō
peccat. q̄n̄ pot̄ si p̄ciū i b̄casu ex aliq̄ p̄e cōmit
tit peccat colonū: q̄ d̄bitas opas dño suo detra
cat: z iuste illū h̄uar vt mutuet. ¶ Sc̄do etiā
p̄ illd̄ rōne. Nā si i casu p̄dicti dubij vsurā reci
pet: teneat eā i stituere sic oīa iura clamāt. Sz
hec nllō mō sane mētē sc̄titer: q̄ tūc colonū du
plū iusti p̄ciū recipit. z dñs duplo iusto p̄cio
emeret opas ei: qd̄ vtiq̄ ip̄iū eēt. ¶ Tertio h̄
idē p̄ auctore: si ei tal̄ mutuas vsurariū eēt: p̄
p̄ns ad restituēdōz obligat: tūc n̄ licet alicui
mutuare iuste de rēta suā possessionē aliquā
pecūie q̄ntitatē. z ip̄as possessionēz i pign̄ recipi
n̄ cōputādo fructū i forte: qd̄ tñ ē fallū. sic p̄z eē
d̄ vsu. c. j. Alij q̄z addūc qd̄ ē s̄tē h̄uc. v̄bi gr̄a.
Occupasti rē meā: z potētā vi mibi faci i re
b̄ meis: aut n̄ i stituas mibi rē quā tibi mutuo
dedi: v̄l tibi locavi seu cōmodavi: aut mibi nō
soluis d̄ opibz: cū q̄bz tibi fuitur: z d̄stiterē n̄ vi
nee v̄l mibi i stituere mea: nisi tibi mutūē mil
le florz. q̄ p̄aceo de s̄st̄ i iurari z restituas mibi
mea zc. tūc hoc ex parte mea nequaq̄z ē vsura:
cū n̄bil lucrer. imo pot̄ p̄dā lucy: qd̄ foras
se habuiss̄m ex illis mille florz. Redimo ei ve
racionē meā: z meū recupo / me q̄q̄z defendo. z
hoc est licitū. Sicut habet extra de simo. dile
ctus. ¶ Sc̄cūda vero satisfactio dñis exhibita
a colonis / sic ex neq̄cia: dño vtiq̄ satisfactio
uē ex mutuo recipientē. Nā si pro mutuo dñs
rerraberet aliquid a colono de iusto p̄cio la
boris sui. aut si p̄erer laborem iuste emprū. q̄
dam alia ab eo exigeret / z colonus imp̄ederet
tūc esset manifesta vsura. Nec est senectia p̄e
fari doctoris Grego. de animo. Quidā autē di
cunt: q̄ si civis mutuā civitati dñi: vt ex
hoc auter collectas iniustas nō cōmitit vsurā
secus si hoc agit vt effugiat iustas: quia in p̄i
mo mutuas damnū euitat. in sc̄cūdo mutuas
lucy capiat. Similit̄ nō cōmitit vsurā. si qd̄
mutuū alicui dar vt sibi soluat debitiū a q̄ de
bitoz iniuste fuerat absolutus: aut ne a se pera
tur illud de quo iniuste fuerat cōdemnat̄ seu
illud qd̄ per fierū instrumentū solurē teneba
tur. Ex p̄missis ergo satis clare apparet incen

no ch̄i p̄cipiens. Mutuū dare nihil inde spe
rantes. qd̄ p̄ceptū seruare z in op̄e p̄ viribz ad
implere largiri dignet̄ hui⁹ p̄cepti dator z illu
strator: dominus noster Iesus christus in secu
la benedictus Amen.

De Usura

¶ Nota: q̄ vsurari⁹ est peior oī peccōre. patz qz
cū aliq̄ peccōres a peccō suis cessant. sic sup̄b in
q̄dragesima a sup̄bo vestitu: luxuriosus a sua
luxuria: gulos⁹ a gula siue crapula dū ieiunat
z sic de alijs. tūc vsurari⁹ nō cessat ab vsura ra
tione mutui: qz vsura sibi cedit oī die nullo exce
pto. etiaz nō excepto die pasceus / die cene / res
surrectōis / p̄ccōstos / natalis ch̄i: / assumpt
onis v̄ginis gl̄ose. z sic de alijs festiuitatibz. i
quibz eque exerce vsuras sic in diebz simplici
bus. Itē peccat oī m̄ loco i q̄ est: siue comedat
do z bibēdo i mēsa / siue dormiēdo in lecto / si
ue i ecclia missaz audiēdo zc. nā sp̄ eps tūc cur
rens sibi parit lucy. nō peit q̄ festiuitatibz ch̄i
Marie v̄ginis / ap̄loz / z ceteroz sc̄cōz. Et iō
iuste destituit̄ erit in exēris auxilio dei ce oīm
sc̄cōz: oīm qz angelo: qd̄ nō vt debuit honora
ur: quid q̄ dicit ch̄i: / qd̄ v̄go Maria. qd̄ apo
stoli / martires / p̄fessores / v̄gines z vidue / qd̄
oēs angeli z electi dei / cū inuocant ad interce
dendū p̄ ania vsurarij: certe dicere possunt: si
cur nunq̄ cessare voluit a peccatis: ita nunq̄
habebit requiē in penis. ¶ Exēplū illi⁹ habet
mus in lib. de dono timoris. Qd̄d sacerdos
monēbat q̄ndā vsurariū de salute aīe sue: qui
grauē infirmabat: dicit ei. eria tibi sūc necaria
ad salutē. vtiq̄ de peccō suis p̄teri / p̄fiteri: z s̄m
posse iniuste accepta z retenta restituere. Cū
vsurari⁹: p̄ma duo libent̄ faciat: tertiū quō faci
am cū pueri meis nihil remāeret: aut sacerdos
sine bis nō poteris saluari. ad quē vsurari⁹ tū
dit. dicit ita sapiētes z scripturē ait sacerdos
ita vere. ar ille. ego volo pbare vtz v̄z dicat
qz nihil restituā. z sic mortu⁹ est: maḡ timens
paup̄ratē t̄palē qz cernā miserā: quā accipere
cogebat z subire. Unā h̄ arēderet mlti q̄ vsu
ris rōne mutui se iplacari. Et si nō exp̄sse ex pa
cto. atē tales se oñdūt vt illi q̄bz mutuafē co
gunt v̄l p̄inas offerre: v̄l laborē suū remissū
cōputare: v̄l ad aliq̄ onera obligari: videāt z il
li q̄ in sc̄tibz societarij sp̄ expectat lucy. z nō da
mnū: videāt z illi q̄ res iniustas detinent q̄lter
cunqz etiā nō p̄ vsurā: vt sūc restamētarij: ven
dētes z emētes scient̄ iniusto p̄cio. q̄nqz p̄ter
paup̄ratē v̄dētis v̄l emētis. q̄nqz ex simplici
tate: q̄nqz ex dolo z fraude vnus eoz: qz forte
v̄dētis v̄l emētis decipit p̄ simplicitatē. vide
ant z accēdant h̄ oēs fures / raptorē / sacrilegi
illoz receptozes z fautores. videant etiā z b̄n
recogitēt piculū suū: q̄ scient̄ res cōpauerūt in
iuste acq̄sitas q̄ltercūqz: q̄ se nūc saluos credūt i
p̄scia z rādē pducent i tormēta c̄na Amen.

¶ De his q̄ valēt ad dēstationem
vsuraz. Ser. CXVI.

stolici
vsurari
tun.

Sangu
luga.

Ue dñi
mia z v
ritas